

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 سازمان تحقیقات در خدمات بهداشتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سازمان تحقیقات در خدمات بهداشتی
--	--	--

۱-عنوان تحقیق

آینده پژوهی مدیریت جمعیت اتباع خارجی در استان قزوین با تاکید بر پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و امنیتی و تدوین سناریوهای سیاستی تا افق ۱۴۱۰

دستگاه کارفرما: اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان قزوین

۲-اهداف تحقیق

هدف اصلی:

آینده پژوهی ساختاریافته مدیریت جمعیت اتباع خارجی در استان قزوین به منظور تحلیل پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و امنیتی و پشتیبانی تصمیم گیری استان در دو محور مکمل: (الف) طرد و بازگشت حداکثری اتباع غیرمجاز مستقر در استان، و (ب) ساماندهی، تفکیک و هدایت هدمند نیروی کار مجاز (دارای کارت آمایش/هویتی) به لکه های صنعتی و کشاورزی مشخص، و تولید سناریوهای سیاستی و برآورد بار مالی تا افق ۱۴۱۰.

اهداف اختصاصی:

- تهیه تصویر کمی وضع موجود جمعیت اتباع در استان، شامل برآورد جمعیت مجاز و تخمین جمعیت غیرمجاز پنهان از آمار رسمی (روش های غیرمستقیم مانند تخمین مبتنی بر مصرف سرانه کالاهای اساسی و داده های تراکم شبکه تلفن همراه)؛
- تحلیل کشش ساختاری تقاضای نیروی کار اتباع در لکه های صنعتی مشخص استان (مناطق صنعتی البرز، لیا، کاسپین) و بخش های کشاورزی تاکستان و بوئین زهرا، و برآورد هزینه جانشینی نیروی کار ایرانی؛
- ارزیابی کارآمدی سیاست مناطق ممنوعه تردد و استقرار اتباع و ارائه طرح بازآرایی مرزهای ممنوعه در سطح بخش و دهستان بر اساس شواهد؛
- شناسایی پیشران های کلیدی و عدم قطعیت های بحرانی آینده جمعیت اتباع با متدولوژی تحلیل اثرات متقابل.
- پیکربندی سناریوهای آینده (مطلوب، محتمل و بحرانی) با تحلیل مورفولوژیک و تدوین مسیرهای راهبردی سیاستی برای هر سناریو؛
- تهیه پیوست بار مالی و زیرساختی: محاسبه هزینه های پنهان تحمیل شده به منابع عمومی استان (یارانه انرژی، آب، آرد و نان، آموزش، بهداشت و درمان، خدمات شهری) در وضع موجود و در هر سناریو تا افق ۱۴۱۰.

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 سازمان برنامه و بودجه جمهوری اسلامی ایران
--	--	--

• طراحی سازوکار پایش حضور و اشتغال نیروی کار مجاز در لکه‌های هدف‌گذاری شده، به‌عنوان الزام سیاستی سناریوها؛

• ارائه بسته سیاستی اجرایی (طرد غیرمجازین + ساماندهی مجاز) با مسئول اجرا، منبع مالی و شاخص پایش برای هر اقدام.

۳- مبانی نظری، ضرورت و اهمیت تحقیق

در مطالعات آینده‌پژوهی مهاجرت، نظرسنجی عمومی بازتاب‌دهنده تعصبات و هیجانات اجتماعی مقطعی است، نه پیشران‌های کلیدی تغییر؛ ازاین‌رو مبانی نظری این طرح بر متدولوژی‌های سخت‌افزاری آینده‌پژوهی استوار است: تحلیل اثرات متقابل برای استخراج پیشران‌ها، تحلیل مورفولوژیک برای پیکربندی سناریوها، و مسیرسازی راهبردی برای ترجمه سناریوها به بسته سیاستی.

ضرورت و اهمیت طرح از سه جهت است: نخست، حضور اتباع در قزوین کشش ساختاری دارد و سیاست‌گذاری بدون شناخت تقاضای واقعی کارفرمایان بومی و هزینه جانشینی نیروی کار ایرانی، غیرواقع‌گرایانه خواهد بود. دوم، سیاست‌های ابلاغی اخیر وزارت کشور و سازمان ملی مهاجرت در حوزه طرد غیرمجازین و ساماندهی مجازین، به داده‌های استانی تفکیک‌شده و سناریوهای قابل اجرا نیاز دارد که در آمار رسمی موجود نیست. سوم، هزینه‌های پنهان اتباع غیرمجاز بر منابع عمومی استان (انرژی، آب، آرد و نان، آموزش، سلامت) هرگز به‌صورت کمی برآورد نشده و این خلأ، موضع استان را در چانه‌زنی بودجه‌ای با دولت مرکزی تضعیف می‌کند.

۴- تشریح مسئله تحقیق

مسئله اصلی آن است که مدیریت جمعیت اتباع خارجی در استان قزوین فاقد مبنای کمی و سناریومحور است: آمار جمعیت غیرمجاز در سامانه‌های رسمی ثبت نمی‌شود و هر پیش‌بینی صرفاً متکی بر آمار اداره اتباع، دارای سوگیری ساختاری خواهد بود؛ توزیع فضایی اتباع در لکه‌های صنعتی و کشاورزی بدون شناسه بیومتریکی قابل پایش نیست؛ کارآمدی مصوبات مناطق ممنوعه هرگز با شواهد ارزیابی نشده و مرزهای آن در سطح بخش و دهستان نیازمند بازآرایی مبتنی بر داده است؛ و در نهایت، هیچ برآورد کمی از بار مالی و زیرساختی تحمیل‌شده به منابع عمومی استان موجود نیست. نتیجه، تصمیم‌گیری واکنشی به‌جای سیاست‌گذاری پیش‌دستانه تا افق ۱۴۱۰ است.

۵- سوالات پژوهشی

سوال اصلی: سناریوهای آینده مدیریت جمعیت اتباع خارجی در استان قزوین تا افق ۱۴۱۰ — جهت‌گیری طرد غیرمجازین و ساماندهی هدفمند نیروی کار مجاز — کدام‌اند و بار مالی هر سناریو بر منابع عمومی استان چقدر است؟

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
--	--	--

سوالات فرعی:

- حجم جمعیت مجاز و غیرمجاز اتباع و توزیع فضایی آنان چگونه قابل برآورد است؟
- پیشران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های بحرانی مؤثر بر آینده این جمعیت کدام‌اند؟
- کشش تقاضای کارفرمایان بومی در لکه‌های صنعتی و کشاورزی چقدر است و هزینه جانشینی با نیروی کار ایرانی چگونه برآورد می‌شود؟
- سیاست مناطق ممنوعه چه میزان از اهداف کنترلی را محقق کرده و مرزهای بهینه آن در سطح بخش و دهستان کدام است؟
- هزینه‌های پنهان یارانه انرژی، آب، آرد و نان، آموزش و بهداشت اتباع بر منابع عمومی استان در هر سناریو تا ۱۴۱۰ چه اندازه است؟
- سازوکار پایش نیروی کار مجاز چگونه باید بازطراحی و با سامانه‌های موجود ادغام شود؟
- بسته سیاستی نهایی شامل چه اقداماتی با چه مسئول اجرایی، منبع مالی و شاخص پایش است؟
- ریسک‌های هر سناریو و راهکارهای تعدیل آن چیست؟

۶- جامعه آماری، حجم نمونه و قلمرو تحقیق

قلمرو مکانی: کل استان قزوین با تمرکز تحلیلی بر لکه‌های صنعتی مشخص (مناطق صنعتی البرز، لیا و کاسپین)، محورهای کشاورزی (تاکستان و بوئین‌زهرا) و مناطق ممنوعه فعلی در سطح بخش و دهستان.

قلمرو زمانی: وضع موجود (۱۳۹۵-۱۴۰۰) و افق آینده‌نگری ۱۴۱۰.

جامعه آماری: مدیران و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی مرتبط (اداره کل امور اتباع، فرمانداری‌ها، جهاد کشاورزی، صمت، بهزیستی، آموزش و پرورش، دانشگاه علوم پزشکی)، کارفرمایان واحدهای صنعتی و بهره‌برداران کشاورزی، صاحب‌نظران دانشگاهی در حوزه مهاجرت و جمعیت‌شناسی، و نمایندگان محلی در مناطق متمرکز استقرار اتباع. لایه داده‌های امنیتی-انتظامی صرفاً از طریق گزارش‌های ادغام‌شده و غیرقابل شناسایی فردی و در چارچوب پیوست حفاظتی استفاده می‌شود.

حجم نمونه و روش: پنل خبرگان ۲۵ تا ۴۰ نفره برای دلفی و تحلیل اثرات متقابل (نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی)، ۱۵ تا ۲۰ مصاحبه عمیق با کارفرمایان و مدیران، و مطالعه اسنادی آماری دستگاهی؛ پیمایش پرسشنامه‌ای عمومی با سهم توصیفی محدود (حداکثر ۳۸۰ نفر) و صرفاً برای سنجش نگرش اجتماعی، نه استخراج پیشران‌ها.

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 سازمان ملی تحقیقات علمی جمهوری اسلامی ایران
--	--	--

۷- خروجی و دستاوردهای مورد انتظار

- بانک اطلاعاتی جمعیتی و شغلی اتباع استان، شامل برآورد کمی جمعیت مجاز و غیرمجاز با ذکر روش و دامنه عدم قطعیت؛
- نقشه توزیع فضایی اشتغال و استقرار اتباع در لکه‌های صنعتی و کشاورزی؛
- گزارش ارزیابی کارآمدی سیاست مناطق ممنوعه همراه با طرح بازآرایی مرزها در سطح بخش و دهستان؛
- ماتریس اثرات متقابل و فهرست پیشران‌های کلیدی با امتیاز کمی .
- سه تا پنج سناریوی پیکربندی‌شده با تحلیل مورفولوژیک و مسیر راهبردی هر سناریو؛
- پیوست بار مالی و زیرساختی: جدول هزینه پنهان یارانه انرژی، آب، آرد و نان، آموزش، بهداشت و خدمات شهری در هر سناریو تا ۱۴۱۰.
- سند طراحی سازوکار پایش نیروی کار مجاز در لکه‌های هدف؛
- بسته سیاستی نهایی طرد غیرمجازین + ساماندهی مجازین با مسئول اجرا، منبع مالی، زمان‌بندی و شاخص پایش؛
- خلاصه مدیریتی مستقل (حداکثر ۱۰ صفحه) برای ارائه به استاندار، شورای برنامه ریزی و توسعه استان و شورای تأمین.

۸- زمینه‌های به‌کارگیری نتایج تحقیق

- برنامه سالانه دستگاه‌های اجرایی استان در حوزه اتباع ۱۴۰۵ تا ۱۴۱۰ و اولویت‌بندی اقدامات بر اساس سناریوی منتخب؛
- پشتیبانی تصمیمات شورای تأمین استان در خصوص بازآرایی مناطق ممنوعه و اولویت‌های عملیاتی طرد؛
- بازطراحی سامانه پایش در تعامل با سازمان ملی مهاجرت و سامانه‌های هویتی موجود؛
- برنامه‌ریزی دستگاه‌های خدماتی (آموزش و پرورش، بهداشت، آب و برق و گاز) برای سناریوهای جمعیتی؛
- برنامه‌ریزی اشتغال و تعامل با کارفرمایان صنعتی و کشاورزی برای جانشینی برنامه‌ریزی‌شده نیروی کار.

۹- دستگاه‌ها و بهره‌برداران بالقوه از نتایج تحقیق

- کارگروه امور اجتماعی استان-شورای تأمین استان.
- استانداری قزوین و اداره کل امور اجتماعی و امور اتباع استانداری؛
- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 جمهوری اسلامی ایران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سازمان مدیریت و برنامه ریزی
--	--	--

- فرمانداری‌های شهرستان‌های استان (به‌ویژه در مناطق ممنوعه و لکه‌های متمرکز استقرار)؛
- شورای تأمین استان (دریافت پیوست حفاظتی)؛
- سازمان ملی مهاجرت و وزارت کشور؛
- جهاد کشاورزی، صمت و تشکل‌های کارفرمایی صنعتی و کشاورزی؛
- آموزش و پرورش، دانشگاه علوم پزشکی و شرکت‌های آب، برق و گاز استان (برنامه‌ریزی خدماتی مبتنی بر سناریوها).

۱۰- رشته‌های علمی قابل قبول برای محقق

- آینده‌پژوهی و مطالعات آینده‌نگاری؛
- جمعیت‌شناسی و اقتصاد اجتماعی؛
- اقتصاد (اقتصاد کار و اقتصاد عمومی)؛
- جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای؛
- جامعه‌شناسی و رفاه اجتماعی؛
- حقوق عمومی (با تمرکز بر حقوق مهاجرت و اتباع).

۱۱- رشته‌های علمی مورد نیاز برای اعضای تیم تحقیقاتی

- متخصص آینده‌پژوهی (راهبر متدولوژی و تحلیل مورفولوژیک) — ضروری؛
 - متخصص جمعیت‌شناسی و آمار (تخمین جمعیت پنهان و مدل‌سازی جمعیتی) — ضروری؛
 - متخصص اقتصاد کار و حسابداری عمومی (پیوست بار مالی و هزینه‌های پنهان)؛
 - متخصص جغرافیای سیاسی و GIS (بازآرایی مرزهای مناطق ممنوعه در سطح بخش و دهستان)؛
 - کارشناس حقوقی حوزه اتباع و مهاجرت.
- پیش از آغاز کار تیم، امین محرمانگی و تعهدات حفاظتی توسط دبیرخانه شورای تأمین استان با هماهنگی اداره کل تعاون، کار و امور اجتماعی استان احراز صلاحیت گردد..

۱۲- برآورد هزینه اجرای تحقیق (میلیون ریال)

برآورد کل هزینه اجرای تحقیق در حدود ۴۰۰۰ میلیون ریال است،

	فرم شرح خدمات (RFP) برای تهیه پروپوزال (فراخوان نیاز پژوهشی)	 سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
--	--	--

۱۳- انتظارات ویژه کارفرما از محقق

- ۱- ارائه گزارش‌های مرحله‌ای سه‌گانه: (الف) پایان ماه چهارم: بانک اطلاعاتی و برآورد جمعیت مجاز/غیرمجاز؛ (ب) پایان ماه هشتم: ماتریس اثرات متقابل، ارزیابی مناطق ممنوعه و سناریوها؛ (ج) پایان ماه دوازدهم: پیوست بار مالی، بسته سیاستی و گزارش نهایی و آرایه گزارش در کارگروه امور اجتماعی و شورای تامین استان است.
- ۲- رعایت سطوح محرمانگی و تفکیک خروجی‌ها: خروجی عمومی (اقتصادی-جمعیتی) باید به‌گونه‌ای تهیه شود که هیچ داده قابل شناسایی فردی یا اطلاعات امنیتی-انتظامی در آن نباشد؛ کلیه مواد مرتبط با ابعاد حفاظتی صرفاً در پیوست حفاظتی طبقه‌بندی شده برای شورای تامین استان ارائه می‌گردد و انتشار آن منوط به مجوز کتبی است.
- ۳- تعهد کاربستی محقق موظف است به‌گونه‌ای طراحی کند که خروجی‌ها مستقیماً قابل استفاده در برنامه‌های میان مدت/سالانه دستگاه‌های اجرایی ذیربط باشد.
- ۴- تحویل داشبورد آماری جمعیت اتباع استان (فایل قابل به‌روزرسانی) با ذکر دامنه عدم قطعیت هر برآورد، به‌گونه‌ای که سالانه با داده‌های جدید تکمیل شود.
- ۵- ارائه خلاصه مدیریتی حداکثر ۱۰ صفحه‌ای برای استاندار و برگزاری حداقل دو نشست ارائه نتایج: یکی برای شورای تامین (با حضور پیوست حفاظتی) و یکی برای شورای برنامه ریزی و توسعه استان
- ۶- تحویل نسخه نهایی و قابل جابجایی تمام داده‌ها، مستندات متدولوژیک و کدهای مدل‌سازی به کارفرما؛ مالکیت معنوی داده‌ها و نتایج متعلق به اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی (بخش اقتصادی اجتماعی) و اداره کل اتباع استانداری قزوین (پیوست حفاظتی طبقه‌بندی شده) است.
- ۷- اداره کل اتباع استانداری و دبیرخانه شورای تامین استان در بخش پیوست حفاظتی طبقه‌بندی شده محور تمامی هماهنگی‌ها و اقدامات هستند.